

Oblast: **Občanskoprávní vztahy**
Podoblast: **Právní jednání**

Dobrý den, pane doktore,

prosím o konzultaci níže uvedené situace.

Obrátil se na nás klient, který sdělil (e-mailová komunikace), že byl napaden sousedem, kdy při tomto napadení byly klientovi poškozeny dveře bytu (pokojevé) – zejména byla rozbitá skla (výplň) dveří.

Soused dveře opravil, ale ne tak, aby odpovídaly původnímu stavu – dal do dveří jiná skla, což je pro klienta problém, jelikož manželka klientka má zrakovou vadu a jiná skla ve dveřích jí působí problémy v orientaci.

Klient si chce zakoupit nové dveře. Ptá se, zda může po sousedovi požadovat proplacení těchto nových dveří.

Jak uvádí občanský zákoník ve svém ustanovení § 2951 „Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.“

Máme tak za to, že pokud klient souhlasil s opravou a nepožadoval náhradu v penězích, měl v první řadě tedy soused dveře opravit tak, aby odpovídaly tomu, jaké byly před poškozením – tedy měl i vyplnit dveře stejným sklem atd.

Máme za to, že když soused neprovedl opravu řádně - neuvedl dveře do předešlého stavu, měl by klient sousea vyzvat k provedení řádné opravy a dát mu k tomuto přiměřený termín. Máme za to, že až poté, kdy soused dveře neopraví řádně, může po něm klient požadovat náhradu škody, kterou sám na opravu (výměnu dveří) vynaloží.

Chápeme, že není možné automaticky požadovat cenu nových dveří, ale že je potřeba požadovat částku, která odpovídá účelně vynaloženým nákladům – tedy nákladům, za které opatří dveře odpovídající dřívějším dveřím.

Je náš úsudek správný? Nejsme si jisti, zda je možné změnit způsob náhrady škody, když původně zřejmě klient souhlasil s opravou, ale jelikož oprava nebyla provedena řádně, zda by mohl klient hned požadovat peníze (náhradu škody) za výměnu dveří, či zda by měl trvat na původní náhradě škody formou opravy dveří a až poté, když oprava nebude provedena, by se mohl sám zajistit opravu dveří (či zakoupit nové dveře, když oprava nebude možná) a mohl by požadovat náhradu škody za opravu či výměnu dveří.

Předem děkuji za Vaše vyjádření.

S pozdravem

Radana Plevová, sociální pracovník Občanské poradny Opava

Přijato: pá 14.09.2018 10:37

Vážená paní Plevová,

K dotazu Vašeho klienta sděluji následující: podle výkladu předmětného ustanovení občanského zákoníku (Způsob náhrady škody, JUDr. Petr Vojtek, komentář k § 2951, ASPI, stav k 12.9.2018) je-li uvedení do původního stavu možné, má nadále záležet **jen na vůli poškozeného**, jaký způsob nahrazení škody bude požadovat a soud (dojde-li věc náhrady škody až do této fáze) nebude moci zkoumat, zda je zvolený způsob náhrady podle jeho názoru "účelný" nebo "obvyklý".

Je tedy věcí poškozeného jak se vypořádá se skutečností, že utrpěl škodu, neboť jej žádný předpis zásadně nenutí, aby svou poškozenou věc uvedl zpět do původního stavu. Poškozený se může též rozhodnout ponechat takovou věc v poškozeném stavu. Ale takové rozhodnutí ho nemůže zbavit práva na náhradu škody.

Je pak navíc i na jeho úvaze, zda též v případě, **kdy je uvedení do původního stavu objektivně možné, dá přednost peněžité náhradě**. Tato volba je plně v jeho rukou a zvolí-li peněžitou náhradu, není třeba zkoumat žádné další podmínky.

Peněžitá náhrada je zakotvena jako subsidiární (podpůrný, dodatečný, pomocný, náhradní) způsob náhrady, který nastupuje při splnění jednoho ze dvou předpokladů. První z nich je objektivní a je dán nezávisle na vůli poškozeného - nelze-li z povahy věci uvést věc do předešlého stavu, nepřichází tento způsob náhrady škody do úvahy. Druhý naopak vkládá volbu plně do rukou poškozeného, **takže kdykoliv o to požádá, má bez dalšího nárok na náhradu v penězích**. Pro "žádost" není předepsána žádná forma ani náležitosti, musí jít tedy o srozumitelné vyjádření požadavku na peněžité plnění, např. v žalobě, dopisem, e-mailem apod.

Poškozený se dohodl se škůdcem na náhradě způsobené škody způsobem, který občanský zákoník preferuje a to je škodu nahradit uvedením do původního stavu.

Na tomto způsobu řešení se obě strany dohodly a škůdce dohodu dodržel zčásti tak, že část dveří uvedl do původního stavu. Až do tohoto momentu je naplněna litera zákona, uvedená v ustanovení § 2951 odst. 1, věta první o. z. Zbývající část uvedení do původního stavu neprovedl, neboť dal do dveří jiná skla, než byla skla původní.

Jest tedy otázkou, zda původní skla jsou takového výjimečného druhu, který způsobí nemožnost splnění povinnosti škůdce. Tedy, že jejich obstarání a vsazení do opravovaných dveří, aby mohlo být dokončeno uvedení do původního stavu poškozené věci a tedy aby došlo k náhradě škody způsobem podle vůle poškozeného jsou takovou překážkou způsobující tuto nemožnost.

Podle uvedeného výkladu právní úpravy jsem toho názoru, že pokud by poškozený z výše uvedeného důvodu požadoval jiné plnění náhrady (proplacení nových dveří), než na jakém se dohodl se škůdcem (uvedení do původního stavu), nejednal by v rozporu se zákonem.

V zásadě by mělo dojít k dohodě mezi oběma účastníky. Pokud jeden z nich při její nemožnosti by požádal soud o řešení, pak soud dle stávající právní úpravy a jejího výkladu volbu poškozeného na plnění náhrady škody nebude moci posuzovat a zasáhne proti ní pouze ve zcela výjimečných případech, např. pokud by poškozený svoji volbou sledoval šikanu škůdce.

Vážená paní Plevová, srdečně Vás zdravím a přeji příjemný den nového pracovního týdne.

JUDr. Karel Jareš

právník Asociace OP

Odesláno : **From:** Karel Jareš <karel.jares@obcanskeporadny.cz>
Sent: Sunday, September 16, 2018 12:04 PM **ne 16.09.2018 12:04**
To: 'plevova@charitaopava.cz' <plevova@charitaopava.cz>
Cc: Stanislav Skalický <stanislav.skalicky@obcanskeporadny.cz>
Subject: RE: žádost o konzultaci

<http://osz.cmkos.cz/cz/clanky/nahrada-skody-a-noz-pravo.aspx>

Pokud někdo způsobí jinému škodu, může po něm poškozený požadovat, aby buď uvedl poškozenou věc do původního stavu, nebo aby ji nahradil v penězích. Bývalý občanský zákoník upřednostňoval peněžitou náhradu škody; uvedení do předešlého stavu umožňoval pouze v tom případě, že o to poškozený sám požádal a soud zároveň shledal tento požadavek za účelný. **Nový občanský zákoník preferuje náhradu škody uvedením do původního stavu. Zároveň však umožňuje, aby si poškozený místo této formy zvolil náhradu peněžitou.** Soud jeho volbu přitom nebude moci posuzovat a zasáhnout proti ní pouze ve zcela výjimečných případech, např. pokud by poškozený svoji volbou sledoval šikanu škůdce. Není-li možné nahradit škodu uvedením do předešlého stavu, anebo požádá-li o to poškozený, hradí se škoda v penězích. **Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadosťučiněním.** Zadosťučinění musí být poskytnuto **v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění** způsobené újmy. **Výše náhrady škody v sobě zahrnuje nejenom skutečnou škodu, ale i ušlý zisk.**

Nový občanský zákoník uvádí, že **kromě obvyklé ceny věci**, kterou má věc v době poškození, **musí být zohledněny i účelně vynaložené náklady**, které musely být k obnovení funkčnosti věci vynaloženy. Toto ustanovení směřuje proti dřívější časté praxi, kdy škůdce poškozenou věc opraví, ale poté požaduje uhrazení částky, o kterou se hodnota věci díky opravě zvýšila. To již podle nového občanského zákoníku možné nebude.

Pokud nebude možné přesně určit výši škody, podle nového občanského zákoníku **určí výši škody soud podle spravedlivého zvážení všech okolností konkrétního případu.**

Systém ASPI - stav k 12.9.2018 do částky 98/2018 Sb. a 26/2018 Sb.m.s.
KO89_f2012CZ - Text paragrafu - poslední stav textu

[§ 2951](#)

(Způsob náhrady škody)
JUDr. Petr Vojtek

Přehled výkladu:

I. Náhrada škody (1 až 5)

II. Odčinění nemajetkové újmy (6 až 8)

Z důvodové zprávy (k [§ 2951 až 2971](#)):

Pokud se jedná o způsob náhrady škody, opouští osnova zásadu platného práva, kritizovanou pro znevýhodnění poškozeného již v minulosti, podle níž má relutární restituce přednost před restitucí naturální. Naopak má být formulována zásada, že se škoda nahrazuje především uvedením do předešlého stavu, a že relutární restituce přichází v úvahu jen, žádá-li o to poškozený, anebo není-li uvedení do původního stavu dobře možné. **Je-li tedy naturální restituce možná, má nadále záležet jen na vůli poškozeného, jaký způsob nahrazení škody bude požadovat a soud nebude mo-**

ci zkoumat, zda je zvolený způsob náhrady podle jeho názoru "účelný" nebo "obvyklý", protože tato hlediska jsou vlastní právním pojetím totalitních států. Pokud by však poškozený volil určitý způsob restituce jen za účelem šikany škůdce, nedostalo by se mu právní ochrany; v tom směru stačí kautely obsažené v obecné části navrhovaného zákoníku.

Podobně i u nemajetkových újem má přicházet peněžitá náhrada jen tehdy, nelze-li tuto újmu odčinit jinak. Zdůrazňuje se však, že musí jít o skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmou.

Co do rozsahu nahrazované škody, vychází osnova ze zásady, že se pravidelně hradí jen škoda na majetku. Škoda na majetku má být hrazena v rozsahu vymezeném skutečnou škodou a ušlým ziskem.

Nemajetková újma má však být odčiněna v některých zvláštních případech, a to buď tehdy, není-li náhrada majetkové újmou vůbec možná, anebo tehdy, odporovalo-li by přiznání poškozenému náhrady jen majetkové újmou obecně uznávaným zásadám spravedlnosti.

I. Náhrada škody

1.

Obecná část oddílu o způsobu a rozsahu nápravy začíná pravidlem způsobu náhrady majetkové újmou (škody), a to uvedením do předešlého stavu *restitutio in integrum*, což je jeden ze způsobů, jak nahradit majetkovou újmu, spočívající především ve skutečné škodě na věci. Možná poněkud překvapivě volí zákon za prvotní tento způsob restituce, přestože evropská tendence reprezentovaná například ustanoveními PETL zdá se být opačná. Podle čl. 10:101 PETL je náhrada škody peněžní platba, která má nahradit poškozenému škodu, jinak řečeno navrátit ho do stavu, pokud to jen penězi jde, ve kterém by byl, když by škodlivé jednání nebylo spácháno. Náhrada škody slouží také účelu předcházení škodám. Podle čl. 10:104 PETL namísto náhrady škody může být poškozeným požadováno navrácení v předešlý stav, pokud je to možné a nepředstavuje to příliš velké břemeno pro druhou stranu. Již literatura ke Všeobecnému zákoníku občanskému vyslovovala jisté rozpaky, zda lze o pravé naturální restituci hovořit, případně kdy vůbec přichází pojmově v úvahu (s. 899), a spojovala ji především se splněním povinnosti, která byla porušena.

2.

Uvedení v předešlý stav je však jistě jakousi obecnou zásadou a prvotním požadavkem směřujícím k odstranění následků škodného jednání, které je samou podstatou a smyslem institutu náhrady škody. I modifikace tohoto způsobu náhrady formou peněžitého plnění se vlastně odvíjí od toho, že má být umožněno, aby poškozený z obdržených finančních prostředků mohl dosáhnout nápravy. Tvzení důvodové zprávy, že požadavek účelnosti či obvyklosti je "vlastní právním pojetím totalitních států", je zbytečně militantní, neboť nejde o produkt typický pouze pro socialistické zákonodárství, nýbrž o vcelku logické měřítko opodstatněnosti určitých nároků. Ostatně nový kodex podmínku účelně vynaložených nákladů sám používá (např. účelně vynaložené náklady spojené s péčí o poškozeného v [§ 2960](#) či o zdraví zraněného zvířete v [§](#)

[2970](#)).

3.

Je nicméně věcí poškozeného, jak se vypořádá se skutečností, že utrpěl škodu, neboť jej žádný předpis zásadně nenutí, aby svou věc reparoval. To, že se případně rozhodl ponechat ji v poškozeném stavu, ho nemůže zbavit práva na náhradu škody. Je pak navíc i na jeho úvaze, zda též v případě, kdy je naturální restituce objektivně možná, dá přednost peněžitě náhradě. Tato volba je plně v jeho rukou a zvolí-li peněžitou náhradu, netřeba zkoumat žádné další podmínky.

4.

Peněžitá náhrada (relutární restituce) je zakotvena jako subsidiární prostředek (způsob náhrady), který nastupuje při splnění jednoho ze dvou předpokladů. První z nich je objektivní a je dán nezávisle na vůli poškozeného - nelze-li z povahy věci uvést věc do předešlého stavu, nepřichází naturální restituce do úvahy. Druhý případ naopak vkládá volbu plně do rukou poškozeného, takže kdykoliv o to požádá, má bez dalšího nárok na náhradu v penězích. Pro "žádost" není předepsána žádná forma ani náležitosti, musí jít tedy o srozumitelné vyjádření požadavku na peněžitě plnění, např. v žalobě. Tento způsob bude bezpochyby bez dalšího v budoucnu využíván v drtivé míře, takže z praktického hlediska nejde vlastně o zásadní změnu úpravy.

5.

I když to zde zákon výslovně nestanoví, hradí se i škoda vzniklá v souvislosti s realizací práv plynoucích z dosti podrobně strukturované prevenční povinnosti ([§ 2900 až 2908](#)). Ostatně podle čl. 2:104 PETL výdaje vzniklé z důvodu bránění hrozící škodě představují nahraditelnou škodu potud, pokud byly vynaloženy důvodně.

II. Odčinění nemajetkové újmy

6.

U újmy, která nemá majetkový charakter, je z povahy věci vyloučena náhrada, která by znamenala uvedení do předešlého stavu. Nastupuje proto princip kompenzační (satisfakční), kdy poskytnuté plnění má přinést odčinění nemajetkové újmy v podobě zadostiučinění, které má alespoň zmírnit (odčinit) nepříznivé stavy vzniklé škodlivým zásahem do osobnostní sféry poškozeného, případně poskytnout poškozenému možnost, aby si těžko měřitelné a na peníze ne zcela spolehlivě a exaktně převoditelné potíže nemajetkového charakteru vykompenzoval tím, že si pomocí prostředků či předmětů, pořízených za poskytnutou náhradu, zpříjemní či usnadní život.

7.

Peněžitá náhrada je uváděna jako subsidiární způsob, který nastupuje teprve v případě, že jiná forma není dostačující. I když nelze vyloučit, že jiné než peněžitě plnění, omluva, konstatování, že bylo porušeno právo, či dokonce správní nebo trestní postih škůdce, může znamenat odpovídající odškodnění, v drtivé většině případů to bude právě peněžitě plnění, které bude znamenat přiměřené zadostiučinění.

8.

Obecné východisko obsažené v tomto ustanovení je pak rozvinuto jednak v tzv. malé generální klauzuli [§ 2971](#), jednak v obecné úpravě [§ 2957](#), týkající se zásahů do přirozených práv člověka, tak konečně i ve zcela zvláštních dílčích nárocích při ublížení na zdraví ([§ 2958](#) a [2959](#)), které preferují peněžitou náhradu, aniž se zmiňují o jiných formách zadostiučinění.

Související ustanovení:

[§ 495](#), [2894](#), [§ 2952 až 2955](#), [§ 2957 až 2959](#), [§ 2969](#), [2971](#)

Související předpisy:

[zák. o předcházení ekologické újmě](#) a její nápravě

Z judikatury:

1. Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když k rodinnému životu patří nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost). Respektování takto pojatého rodinného života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.

(II. ÚS 517/99, Sb. ÚS 32/2000)

2. Vznikla-li v důsledku neoprávněného zásahu do vlastnického práva taková škoda, jejíž náhrady se lze domáhat podle ustanovení [občanského zákoníku](#) o náhradě škody, nelze požadovat uvedení do předešlého stavu podle [§ 126 odst. 1 obč. zák.](#) Domáhá-li se vlastník uvedení věci do stavu, v jakém byla před neoprávněným zásahem této osoby do věci, lze jeho nárok posoudit jen podle ustanovení [občanského zákoníku](#) o náhradě škody, pokud odstranění následků neoprávněného zásahu je obsahově shodné s uvedením do předešlého stavu podle [§ 442 odst. 2 obč. zák.](#)

(NS 22 Cdo 3202/2008)

3. Právo na ochranu zdraví je jedním z nejvýznamnějších práv týkajících se ochrany osobnosti.

(NS 30 Cdo 154/2007)

) 4. Za tutéž újmu nelze vedle peněžní náhrady požadovat navrácení do předešlého stavu.

(NS 25 Cdo 376/2006)

5. Žalobu na náhradu škody uvedením v předešlý stav nelze zamítnout jen proto, že není zřejmý rozsah škody, za který škůdce odpovídá.

(NS 25 Cdo 2032/2005)

6. Způsobení úmrtí člena rodiny je neoprávněným zásahem do soukromí členů rodiny. Přiměřeným zadostiučiněním je v tomto případě i náhrada nemajetkové újmy v penězích.

(NS 30 Cdo 1678/2004)

7. Rozpor mezi skutkovým vyličením rozhodujících skutečností, v němž je tvrzen vznik škody v důsledku nenabytí nemovitosti a formulován požadavek na náhradu škody uvedením do předešlého stavu, a žalobním petitem požadujícím vydání výroku o určení vlastnického práva k této nemovitosti, nepředstavuje takovou vadu žaloby,

která by bránila dalšímu pokračování řízení.

(NS [25 Cdo 255/2004](#))

8. Výčet jednotlivých osobnostních práv v občanském zákoníku je pouze demonstra-
tivní. Proto do skupiny těchto práv lze například zařadit i výslovně nezmíněná práva
na ochranu osobní svobody, na podobu apod.

(NS 30 Cdo 2304/1999, SoRo 3/03, č. 33)

9. Intimní sféru netvoří jen intimní život občana v nejužším smyslu, ale také rodinný
život. Bude však vždy věcí konkrétního případu, zda zásah do práva chráněného
ustanoveními [§ 11 a násl. obč. zák.](#) se dotkl intimní sféry postiženého občana.

(NS Prz 33/1967 a 234/66, S III, s. 173)

Z literatury:

1. Bičovský, Holub: Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchod-
ním a správním. 2004, s. 45.
2. Bílý: Důsledky omezení vlastníka v užívání věci. 2008, s. 598.
3. Damohorský: Ekologická újma - nový pojem našeho právního řádu. 1994, s. 249.
4. Eliáš: Jak hradit škodu? 2008, s. 258.
5. Randa: O závazcích k náhradě škody. 1912, s. 73-82.
6. Rouček, Sedláček: Komentář. Díl V. 1937, s. 899, 948.
7. Svoboda: Dynamická náhrada škody. 2008, s. 141.
8. Švestka, Spáčil, Škárová, Hulmák a kol.: Občanský zákoník. Komentář. Díl I, II. 2.
vyd. 2009.
9. Štenglová a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 2003.
10. Vojtek: K některým otázkám odpovědnosti za škodu v dopravě. 2009, s. 361.
11. Záhořová: Několik poznámek k ekologické odpovědnosti. 1989, s. 336.
12. Nezdařil: Půjčovní za náhradní vůz součástí náhrady škody? PR, 2008, č. 11, s.
15.
13. Vlasák: Opustí občanský zákoník princip pekuniární kondemnace? PrRo, 2008, č.
16, s. 62.